

נח ראש הספר על הארץ ברה"ר. ואם כן, אין כאן אפילו שבות של גזירה אטו היכא שלא נשאר ראשו האחר בידו. שהרי גם אז לא היה חיוב חטאת אם היה קולטו מהאוויר וגוללו ומחזירו אצלו, שהרי אינו עוקרו מקרקעית רשות הרבים.

ומתרצינן: **אמר רבא:** הכא במאי עסקינן: **בכותל משופע** כלפי חוץ, והספר נח על אותו השיפוע, ומאחר שהגיע עד לעשרה טפחים התחתונים שהם אויר רשות הרבים ונח בהם, הרי הוא נח ברה"ר.

אמר הקשה ליה **אביי** לרבא: **במאי** אוקימתא למתניתין — **בכותל משופע!**

אם כן, אימא סיפא: רבי יהודה אומר: אפילו אינו מסולק מן הארץ אלא מלא החוט — גוללו אצלו.

ואמאי גוללו?

והא נח ליה על השיפוע, דהוי רה"ר גמור שם?

ומתרצינן: **חסורי מיחסרא** מתניתין. **והכי** קתני בה:

כמה דברים אמורים שאם הגיע לעשרה טפחים התחתונים של רה"ר אינו רשאי לגוללו — **בכותל משופע**, שהנחה על גביו נחשבת להנחה ברשות הרבים. וכן נחשבת עקירה ממנו כעקירה מרשות הרבים.

אבל, בכותל שאינו משופע, הרי כל שהגיע צח-ב למעלה משלשה טפחים התחתונים של רה"ר — גוללו אצלו, שהרי לא נח.

ומקשינן: וניחוש דילמא זריק להו מזרק את הספר מרה"ר לתוך רה"י דרך האיסקופה, ואז הוא חייב אפילו לבן עזאי.

דאמר רבי יוחנן: מודה בן עזאי בזורק חפץ מרה"י לרה"ר דרך כרמלית שהוא חייב, שהרי לא היתה שום הנחה בכרמלית!?

ומשנינן: **אמר רב אחא בר אהבה:** זאת אומרת: אין מזרקין כתבי הקודש! הילכך אין לחשוש שמא יזרוק את הספר.

שנינו במשנה: **היה קורא בראש הגג** — הופכו על הכתב.

והוינן בה: **ומי שרי** להפוך כתבי הקודש?

והתניא: **כותבי ספרים** ספרי תורה תפילין ומזוזות — לא התירו להן להפך את היריעה על פניה בשעה שמפסיקין בכתיבה כדי שלא יעלה אבק על האותיות. **אלא, פורס עליה את הבגד.**

הרי שהיפוך כתבי הקודש הוא בזיון להם?

ומתרצינן: **התם, אפשר** לו לפרוס בגד, ולכן לא התירו לו להפוך.

הכא, לא אפשר. שמדובר כשאין לו בגד לפרוס. (43) **ואי לא אפיך** — איכא בזיון **כתבי הקודש** כשישאירם חשופים כן, טפי יותר מאשר הופכם.

שנינו במשנה: **משהגיע לעשרה טפחים** — **הופכו על הכתב.**

והוינן בה: אמאי אסור לגלול אצלו, **והא לא**

לזה, דאפילו אם יש לו בגד אסור לפרוס על

43. רש"י. והתוס' בדה הכא, כתבו דאין צריך

לקרקע כדי שיחשב כמונח, שלכן הוא אוטר לגלול בהגיע לאויר רשות הרבים למטה משלשה טפחים, גזירה אטו נפל כל הספר מידו.

ואילו לרבא, גם אם יפול כל הספר מידו, אינו חייב אם חזר וקלטו, קודם שנת ממש על גבי קרקע.

ומסקינן: אלא, כולה מתניתין — רבי יהודה היא.

וחסורי מיחסרא והכי קתני:

במה דברים אמורים שבהגיע לעשרה טפחים אסור לגלולו אצלו — בכותל משופע.

אבל בכותל שאינו משופע — אפילו נפל הספר עד פחות משלשה טפחים לקרקע גוללו אצלו.

שרבי יהודה אומר: אפילו אינו מסולק מן הארץ אלא מלא החוט — גוללו אצלו.

מאי טעמא?

משום דבעינן הנחה על גבי משהו.

ואין תנא במשנה החולק על רבא.

מתניתין:

זיז שלפני החלון, מדף שעל יד החלון, הבולט מהקיר על פני רשות הרבים, וגבוה עשרה טפחים מהארץ ורחב ארבעה טפחים — נותנין עליו, ונוטלין ממנו.

אבל, אם הגיע ראש הספר למטה משלשה טפחים — הופכו על הכתב ואינו רשאי לגלולו, דהרי הוא כמונח בקרקע. דשלשה טפחים הסמוכים לקרקע הם כ"ארעא סמיכתא".

ועל זה קתני, רבי יהודה אומר: אפילו אינו מסולק מן הארץ אלא מלא החוט — גוללו אצלו.

וטעמו, משום דבעינן שתהיה הנחה של החפץ על גבי משהו, על גבי מקום כל שהוא, ולא סגי שיהיה באויר תוך שלשה לקרקע, אלא צריך שינוח ממש על הקרקע.

[ומכל מקום לא צריך הנחה על גבי מקום של ארבעה טפחים על ארבעה טפחים כבכל הנחה, הואיל והוא בתוך שלשה לקרקע].

ומקשינן: ואלא הא דאמר רבא: הזורק חפץ למרחק של אמות ברה"ר, וטרם שהגיע לארץ נשרף החפץ או שבלעו כלב, הרי הוא פטור, ואפילו הספיק החפץ להגיע תוך שלשה לקרקע הוא פטור, לרבנן דסברי קלוטה [דבר הנמצא "קלוט" באויר הרשות] לאו כמי שהונחה דמי [הנידון הוא בזורק מרה"י לרה"י דרך רשות הרבים, שרבי עקיבא סבר במסכת שבת דחייב משום ד"קלוטה כמי שהונחה דמי" והרי הוא כאילו נח ברה"ר, ורבנן פליגי עליה], אלא צריך שתהיה הנחה על גבי קרקע ממש, ולא אמרינן שבאויר תוך שלשה לקרקע מודו רבנן דהוי כהונח החפץ על הקרקע.

לימא כתנאי אמרה רבא לשמעתי?

שרק רבי יהודה סובר כמוהו, כי לתנא קמא די שיגיע החפץ לאויר תוך שלשה טפחים

תניא נמי הכי: זיו שלפני החלון היוצא לרשות הרבים – נותנין עליו קערות וכוסות, קיתוניות כדים וצלוחיות בקבוקים.

שכל אלו עשויים בדרך כלל מחרס, והם שבירים.

ומשתמש בכל הכותל אם היה הזיו אורכו על פני כל הכותל, משתמש בכל הזיו, אפילו במרחק מהחלון – עד עשרה התחתונים!

כלומר, ובלבד שיהא גבוה עשרה טפחים מקרקע רה"ר.

ואם יש זיו אחד למטה ממנו, וגם הוא למעלה מעשרה – משתמש בו בכולו, אף אם הוא מתרחב מעבר לחלון, ובעליון אין משתמש בו אלא כנגד חלונו בלבד, כדמפרש ואזיל.

והוינן בה: האי זיו העליון – היכי דמי?

אי דלית ביה ארבעה טפחים על ארבעה טפחים ברוחב, אם כן מקום פטור הוא, (44) ואפילו כנגד חלונו נמי לא ישתמש!

שאעפ"י שמקום פטור מותר להכניס אליו ולהוציא ממנו חפצים גם לבני רה"י וגם לבני רה"ר, מכל מקום אסור להשתמש בו שימוש תמידי, (45) שמחמת קוטנו נופלים

והיינו, בני אותו הבית שהזיו בולט ממנו מותרים להניח עליו כלים דרך החלון וליטלם משם חזרה בשבת, שהרי גם הוא דינו כרשות היחיד.

גמרא:

והוינן בה: האי זיו – דמפיק להיבא, להיכן הוא בולט?

אילימא דמפיק לרשות הרבים – אמאי מותר לתת עליו כלים? וליחוש דילמא נפיל הכלי לרשות הרבים, ואתי לאיתויי להכניסו לתוך ביתו. ויעבור על איסור דאורייתא של הכנסה מרה"ר לרה"י!

אלא שמא תאמר, דמפיק הזיו לרשות היחיד.

שאם כן תיקשי, מאי קמשמע לן מתניתין שמותר, והרי פשיטא הוא?

ומתצינן: אמר אבוי: לעולם דמפיק לרשות הרבים.

ומאי "נותנין עליו" דקתני – כלים הנשברים!

רק כלים שבירים, שאם יפלו לרה"ר הם ישרו, ואין חשש שיבא לקחתם, מותר ליתן שם.

בארבעה טפחים. והקשו תוד"ה אי, דא"כ אפילו ברחב מאה אמה יאסר להשתמש דלענין שבת רחב ארבעה שוה לרחב אלף. ולכן הם מפרשים דברחב ארבעה מותר אפילו בכלים שאין נשברים ורק בפחות מארבעה יש חילוק בין כלים נשברים לאין נשברים. ועיי"ש ביאורם במהלך הסוגיא.

הכתב, שהרי הוא מוציא מרה"י לאסקופה, כשם שאסור לגלול את הספר אצלו.

44. הגר"א מוחק תיבות "מקום פטור".

45. והיינו אפילו בכלים נשברים. רש"י ד"ה אי. ולפי"ז בכלים שאינם נשברים אסור אפילו

אבל, הזיו דהאי גיפא והאי גיפא, משני צידי החלון, שאין שם ארבעה טפחים — אסור. (47)

מתניתין:

עומד אדם ברשות היחיד, בבית או על הגג, ומתכופף ומטלטל ברשות הרבים. שנוטל חפץ מכאן ומניחו כאן, ולא חיישין שמא יכניסנו לרה"י שהוא נמצא בה.

וכמו כן, עומד ברשות הרבים ומטלטל ברשות היחיד, מכאן לכאן, ואין חוששין שמא יוציא משם לרה"ר.

ובלבד שלא יוציא הוין מארבע אמות.

כשעומד ברה"י ומטלטל ברה"ר — יזהר שלא יטלטל את החפץ שם אלא פחות מארבע אמות.

ממנו רוב הכלים הניתנים עליו, וכשמוציא עליו כלים מתוך הבית נראה כאילו מתכוין לזרוק אותם לרה"ר. (46)

ואי אית ביה ארבעה טפחים בעליון, אם כן — בזיו שבכולי הכותל לישתמש, ולא רק כנגד חלונו?

ומשנינן: אמר אבוי: הכא במאי עסקינן: בזיו תחתון דאית ביה ארבעה, ולכן הוא משתמש בו בכלול, ואילו זיו עליון לית ביה ארבעה, וחלון משלימתו לארבעה שביחד עם אדן החלון יש בזיו העליון משטח של ארבעה טפחים.

הילכך, רק כנגד החלון הוא משתמש בזיו, משום ד"חורי חלון" הוא! כלומר, המשכו של החלון הוא.

[ואין הכונה ל"חורי רשות היחיד" שבכל מקום, אלא נקט האי לישנא אגב שגירות הלשון שבש"ס ד"חורי רה"י" ו"חורי רה"ר"].

דהזיו התחתון שייך לאדם אחר, ומאחר שיש בו ארבעה ובעליון אין בו ארבעה הרי הרשות של תחתון עולה עד לרקיע. וכשהעליון משתמש בזיו שלו הרי כאילו משתמש ברשותו של תחתון וכאילו מוציא לזיו שבחצר חבירו. אבל כשבעליון יש ארבעה אין התחתון תופס אלא עד הזיו העליון בלבד ומותר לעליון להשתמש בזיו שלו. וכן כשבעליון אין ארבעה רק ע"י השלמת החלון מותר להשתמש רק כנגד חלונו, ששם נחשב לרשותו מטעם חורי רה"י, אבל בצדדין נחשב לרשותו של התחתון.

ועוד י"ל שאפילו כשאין בעלים אחרים לזיו התחתון מ"מ הזיזים הבולטים מהכותל כלפי רה"ר זכות בני רה"ר להשתמש בהם [אעפ"י

46. הקשה הגאון יעקב דהרי ודאי לאו פסיק רישיה הוא שישברו דהא לא בשופטני עסקינן שיניח כלים במקום שודאי ישברו, וא"כ הוי דבר שאינו מתכוין ומקלקל וגם לא נתקיימה מחשבתו ולמה יאסר.

47. רש"י. והקשה הריטב"א מה צריך לומר משום חורי חלון והלא בפשיטות כיון דיש ביחד עם החלון ארבעה טפחים מותר להניח שם כלים הנשברים, ועוד דמה צריך להזכיר כלל זיו תחתון דמשמע שהוא האוסר על הזיו העליון, ולפי רש"י איסורא דהזיו העליון הוא מחמת עצמו.

והראשונים מפרשים הסוגיא באופן אחר,

וכן לא יעמוד אדם ברשות היחיד וישתין ברה"ר או ברה"ר וישתין ברה"י, שהרי הוא כמוציא מרשות לרשות.

וכן לא ירוק מרשות לרשות, מאותו הטעם.

רבי יהודה אומר: אף משנתלש רוקו בפיו שהתאסף הרבה רוק עד שעומד לירוק – לא יחלך ארבע אמות, עד שירוק. שהואיל והוא עומד להיזרק מפיו הרי הוא נחשב כמשא.

גמרא:

מתני ליה רב חננא בר שלמיא לחייה בר רב קמיה דרב את משנתנו בלשון הזה: לא יעמוד אדם ברה"י ומטלטל ברה"ר, גזירה שמה יכניסנו אליו.

אמר ליה: האם שבקת רבנן ועבדת כרבי מאיר?

שמצינו שנחלקו רבנן ורבי מאיר לקמן במשנה [קא א] אי גזרינן הכי. שרבי מאיר אוסר לאדם לעמוד ברשות אחת וליטול מפתח הנמצא ברשות השניה ולפתוח שם את הדלת, גזירה שמה יביא את המפתח אליו, ורבנן לא גזרי.

ומדוע אתה מעמיד משנתנו כרבי מאיר ולא כרבנן? ומבאר הגמרא את דעת רב חננא בר שלמיא:

הוא סבר: מדסיפא רבי מאיר, מאחר צא-א שבמשנה דלקמן לענין מפתח נזכרה דעתו של רבי מאיר (48) – רישא, היינו משנתנו, נמי, רבי מאיר היא.

ולא היא!

אלא, סיפא אמנם רבי מאיר היא, אבל רישא – רבנן היא.

שנינו במשנה: ובלבד שלא יוציא חוץ מארבע אמות.

ודייקנין: הא אם הוציא החפץ חוץ מארבע אמות חייב חטאת, על אף שהעברה של הארבע אמות לא היתה כולה ברשות הרבים, אלא דרך מקום פטור.

שהרי האדם עומד על הגג, (49) ומגביה החפץ עד אליו, שהוא למעלה מעשרה טפחים מקרקע רשות הרבים, דהוי מקום פטור. וכך הוא מעבירו עד לסוף הארבע אמות. ובכל זאת הוא חייב, כי הגדרת מלאכת העברת ארבע אמות ברה"ר היא:

וכן לא ירוק, ופליג ע"ז רבי יהודה וסתם בר פלוגתא דרבי יהודה הוא רבי מאיר.

49. רש"י. והקשו תוס' לעיל צח א ד"ה והאמר, דהיכן נזכר במשנה דמיירי שעומד על הגג? דהא קתני רה"י סתם. ועל כן הם מפרשים דמיירי הכא שהוא עומד במקום אחד ואינו זו ממקומו, ומעביר ד' אמות מכאן לכאן דרך גופו, והו"א דכנגד גופו הוי הנחה ולא יתחייב חטאת, וע"ז

שהם למעלה מעשרה טפחים ואין להם דין רה"ר]. וכשיש שני זיוזים זה למעלה מזה בני רה"ר משתמשין בתחתון, ומניחין העליון לבעל החלון. ולכן הזיוז התחתון נחשב לרשות אחרת שאוסר על העליון. ריטב"א.

48. רש"י. והקשו עליו התוס' בד"ה הוא, דההיא משנה רחוקה מדאי ואינה קשורה עם משנתנו. והם מפרשים דהכונה לסיפא במתניתין, דקתני